

ринкової системи (або адміністративної чи квазіадміністративної) у кримінальну є недостатній правовий та економічний захист першої державою.

За своєю природою класична конкурентна ринкова система нестійка, вона містить стійку тенденцію до «злякисного» переродження в:

1. Адміністративно-економічну систему (за надмірної ролі в регулюванні національної економіки адміністративних методів, які поступово витісняють ринкові методи саморегулювання та організації економічного життя).

2. Монополістичну економічну систему (за недостатньо ефективного антимонопольного або антитрестовського законодавства й неефективного правового захисту вільної конкуренції).

3. Кримінальну економічну систему (за недостатньо економічного та правового захисту державного або приватного бізнесу).

Кримінальний бізнес суттєво переплівся з державним, що також характерно й для деяких інших постсоціалістичних країн СНД і Східної Європи. Що стосується України, то в 90-х рр. XX ст. кримінальний бізнес знаходив своє відображення більше у державному бізнесі, ніж на приватному. В період ринкового реформування його питома вага була надзвичайно висока. В 1990 – 1998 рр. своєю діяльністю він практично перекивав весь приватний бізнес.

Тому під недружнім поглинанням підприємства або активу, слід розуміти, встановлення над підприємством або активом повного контролю як у юридичному, так і у фізичному розумінні та подальшу алієнацію усупереч бажанню менеджменту і/або власника (власників) цього підприємства або активу згідно з діючим законодавством в умовах ринкової економіки.

Рейдерство, на наш погляд, це встановлення над підприємством-ціллю або активом повного контролю як у юридичному, так і у фізичному розумінні та подальша алієнація усупереч бажанню менеджменту і/або власника (власників) цього підприємства або активу із застосуванням кримінальних схем в умовах латентної економіки.

При цьому, під терміном «рейдер» необхідно розуміти юридичну особу, яка планує здійснити комплекс різних корпоративних дій з метою встановлення над підприємством або активом повного контролю як в юридичному, так і у фізичному розумінні та подальшої алієнації усупереч волі його власника із застосуванням кримінальних схем в умовах латентної економіки.

Підприємством-агресором, на наш погляд, необхідно вважати юридичну особу, яка планує здійснити комплекс різних корпоративних дій з метою встановлення над підприємством або активом повного контролю як в юридичному, так і у

фізичному розумінні та подальшої алієнації усупереч волі його власника.

Під підприємством-ціллю слід розуміти юридичну особу, відносно якої здійснюється або планується здійснити комплекс різних корпоративних дій з метою встановлення над ним повного контролю як в юридичному, так і у фізичному розумінні та подальшої алієнації усупереч волі його власника.

Зауважимо, що встановлення контролю над підприємством не завжди є метою рейдера. У тому випадку, коли рейдер не бажає встановлювати контроль над суб'єктом господарювання, а ставить за мету лише заробіток на продажі акцій підприємства-цілі за завищеною ціною, має місце грінмейл. Окремим питанням є визначення розходжень між такими явищами в корпоративній практиці, як недружнє поглинання і грінмейл. Тлумачення недружнього поглинання наведено раніше, залишилося визначитися з тим, що ж таке грінмейл.

З метою запобігання двозначних трактувань термін „грінмейл” пропонується розглядати як комплекс різних корпоративних дій акціонера, направлених з метою змусити акціонерне товариство або основних його акціонерів придбати акції, що належать цьому міноритарію, за завищеною ціною. Іншими словами, грінмейл є різновидом високоінтелектуального вимагання.

Таким чином, не дивлячись, на вже зроблені зусилля з боку держави, досить важливою перешкодою для ефективної боротьби з недружніми поглинаннями є відсутність системного підходу до управління підприємством, зокрема відсутність єдиного тлумачення базових категорій, що стосуються недружніх поглинань.

УДК 330.131.7

МЕТОДИ ЗНИЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Іванілов О.С., д.е.н., професор (ХДТУБА)

Формування ринку і ринкової інфраструктури, нових механізмів встановлення господарських зв'язків, розвитку підприємництва, зростання конкуренції вимагають поглиблення теорії ризику, методів його оцінювання та регулювання на всіх рівнях господарювання: державному, регіональному, місцевому, галузевому, а також підприємств, незалежно від форми власності.

Не можна сказати, що у вітчизняній економіці проблема ризику нова. Проте ставлення до ризику тут завжди було суперечливим і неоднозначним.

На нашу думку, конкретні методи і прийоми, які використовуються під час ухвалення і реалізації рішень в умовах ризику, значною мірою залежать від специфіки підприємницької діяльності, прийнятої стратегії досягнення поставленої мети і конкретної ситуації. Проте, практично у всіх випадках за зниження ризиків потрібно платити. Тому завдання управління ризиками повинно бути інтегровано в процес управління підприємством. Під час цього важливо не тільки здійснювати управління ризиками, але й постійно проводити моніторинг ринкової ситуації, процесів, що відбуваються в різних підрозділах компанії з метою виявлення нових, неврахованих раніше ризиків і процесів бізнесу, періодично оцінювати результати і переглядати заходи та засоби управління ризиками.

Для визначення дійсного стану економічної безпеки підприємств в будь-який момент пропонується використання наступних ключових елементів процедури його ідентифікації:

– критеріїв економічної безпеки – реальних статистичних показників, за якими здійснюється оцінка стану економіки країни з точки зору забезпечення її сталого розвитку;

– індикаторів економічної безпеки – реальних статистичних показників розвитку економіки країни, які найбільш повно характеризують явища та тенденції;

– опимальних значень індикаторів – інтервалу величин, у межах яких створюються найбільш сприятливі умови для відтворювальних процесів в економіці;

– порогових значень індикаторів – кількісних величин, порушення яких викликає несприятливі тенденції в економіці;

– граничних значень індикаторів – кількісних величин, порушення яких викликає загрозливі процеси в економіці;

– складових економічної безпеки: макроекономічних, фінансових, зовнішньоекономічних, інвестиційних, енергетичних, виробничих, демографічних, соціальних, продовольчих безпек.

УДК 330.14.01

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Кисіль С.В., здобувач (УкрДАЗТ)

В сучасних умовах провідну роль у системі суспільного поділу праці відіграє інтелектуальна, творча діяльність, яка перетворюється на

визначальну силу формування та розвитку людської цивілізації.

Інтелектуальна діяльність – одна з форм життєдіяльності людини, сутнісна основа процесу створення інтелектуального капіталу, найпотужніша рушійна сила розвитку людської цивілізації. Вона спирається на сукупність досягнень науки, культури, традиції та духовні цінності, накопичені людством протягом тисячоліть.

Інтелектуальна діяльність несе в собі ще два важливі аспекти: у її процесі відбувається відтворення персоніфікованого інтелектуального капіталу та інтелектуальний розвиток особистості, які виступають найважливішими мотиваційними факторами трудової діяльності.

У сучасній економічній літературі можна виокремити такі визначення сутності інтелектуального капіталу:

1. Це сукупність знань усіх працівників компанії, що забезпечують її конкурентоспроможність (Т.Стюарт).

2. Це формалізований і зафіксований інтелектуальний матеріал, що використовується для виробництва більш цінного майна (Д.Клейн, Л.Прусак).

3. Це сукупні знання, якими володіє організація в особі своїх співробітників, а також у вигляді методологій, патентів, архітектури і взаємозв'язків (Д.Даффі).

4. Це сукупність законних прав суб'єкта на результати його творчої діяльності, його природних і набутих інтелектуальних здібностей, навичок, нагромаджених ним баз знань і корисних відносин з іншими суб'єктами (С.Леонт'єв).

5. Це термін для позначень нематеріальних активів, без яких компанія не може тепер існувати (Б.Брукінг).

Узагальнюючи вищесказане, можна зазначити, що інтелектуальний капітал – це накопичена у процесі інтелектуальної діяльності сукупність знань, досвіду, навичок, творчості, здібностей, взаємовідносин, що мають економічну цінність і використовуються у процесі виробництва та обміну з метою отримання доходу.

На думку відомого американського дослідника Т.Стюарта, у структурі інтелектуального капіталу можна виокремити людський, структурний та споживчий капітал.

Аналізуючи структуру інтелектуального капіталу, вчений звертає особливу увагу на необхідність дотримання оптимального балансу між його складовими та недопущення гіпертрофованого розвитку його окремих елементів. Найважливішим напрямом діяльності фірми, спрямованої на підвищення його ефективності, є створення умов для творчої